

WET VOORZIENINGEN GEHANDICAPTEN EEN JURIDISCHE DISSERTATIE

Utrecht, oktober 2003

Aedes-Arcares Kenniscentrum Wonen-Zorg
Jeroen Singelenberg

De WVG is een belangrijke voorwaarde voor het extramuraal arrangeren van wonen en zorg. In 2002 waren er niet minder dan 673.000 'cliënten met een uitstaande WVG-voorziening' in het land, dat zijn er nog iets meer dan het totaal aantal cliënten van de AWBZ, inclusief thuiszorg. Van deze WVG-cliënten behoort ruim 70% tot de ouderen (65 plus). De meest gebruikte WVG-voorzieningen zijn: speciaal vervoer, woningaanpassingen en rolstoelen. Nadat in 2001 de derde en laatste evaluatie van de sinds 1994 bestaande wet is verschenen, en de verantwoordelijkheid voor de WVG in 2002 is overgegaan van het ministerie van SZW naar het ministerie van VWS, is het stil geworden rond de WVG, in afwachting van de voorgenomen integratie in de voor 2007 aangekondigde Wet Maatschappelijke Zorg (WMZ).

Op woensdag 29 oktober 2003 promoveerde Matthijs Vermaat aan de juridische faculteit van de Universiteit van Amsterdam op het proefschrift Voorzieningen in de Wet voorzieningen gehandicapten: verantwoorde voorziening of participatievoorziening? De titel duidt op het ingebouwde spanningsveld tussen het doel van de wet, namelijk om 'mensen met beperkingen de mogelijkheden te geven om volledig te participeren in de samenleving' en het streven naar beheersing van de kosten, dat gemeenten de mogelijkheid laat om een aanbod te verstrekken dat niet verder reikt dan 'de verantwoorde voorziening'.

Het uitgangspunt van participatievoorziening impliceert het volledig compenseren van beperkingen in vergelijking met niet-gehandicapten. Dit betekent o.a. het zelf kunnen kiezen van vervoerswijze en tijdstip van vervoer en het zelf kunnen kiezen tussen verhuizen of het aanpassen van de woning.

De huidige WVG-praktijk, met de bijbehorende jurisprudentie, gaat daarentegen uit van een gemeentelijke zorgplicht die inhoudt dat 'gehandicapten in hun naaste woon- en leefomgeving in aanvaardbare mate in staat worden gesteld om sociale contacten te onderhouden en deel te nemen aan het leven van alle dag'. De actieradius is beperkt tot de naaste woon- en leefomgeving; met aanvaardbaar wordt bedoeld dat de gemeente slechts de goedkoopste adequate voorziening verstrekt, met als praktische consequentie:

- Het primaat van het collectief gehandicapten vervoer boven vergoeding van aanpassingen aan de eigen auto of taxivergoedingen
- Het primaat van het verhuizen naar een meer passende woning boven aanpassing van de bestaande woning.

De WVG wordt door Vermaat gekenschetst als een aanbodgericht stelsel dat niet gebaseerd is op wants (wensen van cliënten) maar op needs (door een deskundige geobjectiveerde behoeften).

De meest voor de hand liggende uitweg is de introductie van het PGB als alternatief voor de natura-verstrekking, net als in de AWBZ. Hiertegen zijn twee bezwaren in te brengen:

- Het PGB ondermijnt het draagvlak voor de naturavoorziening: dit geldt met name voor het collectief vervoer, dat bij introductie van het PGB wellicht weer zal verdwijnen, waardoor noch slechts de keuze rest tussen individueel en openbaar vervoer. Vermaat meent dat dit bezwaar wordt ondervangen door het collectief gehandicaptenvervoer om te zetten in een meer algemene vorm van aanvullend openbaar vervoer (in de trant van de Buurtbus)
- Het PGB zou mensen met geld bevoordelen, omdat zij het toegekende budget kunnen aanvullen en daarmee beter hun wensen kunnen realiseren dan mensen met weinig geld. Hiertegen brengt Vermaat in dat in het huidige systeem mensen kunnen worden gedwongen om te verhuizen, omdat dat voor de gemeente goedkoper is dan woningaanpassing, terwijl voor henzelf verhuizen juist duurder is. De verhuiskostenvergoeding (het meest gebruikelijk is E 2000,-) is namelijk zeker niet kostendekkend. Hij verwijst hierbij naar het voorbeeld van de stadsvernieuwing, waar een veel hogere verhuisvergoeding (tot E 5000,-) wordt gegeven.

De conclusie van Vermaat is, dat als de wet A zegt, namelijk volledige participatie als uitgangspunt kiest, dat diezelfde wet dan ook B moet zeggen, namelijk dat de voorziening moet worden verleend die volledige participatie het meest bevordert en dus de gevolgen van de handicap zoveel mogelijk opheft. Als dit een PGB is, dan moet dit 'marktconform' zijn, dat wil zeggen niet afgeleid zijn van de kosten van de goedkoopst adequate voorziening, maar van de werkelijk kosten. Dat betekent dat als iemand de voorkeur geeft aan aanpassing van de eigen auto, vanwege de grotere actieradius, dat dan niet maximaal de kosten van een scootmobiel worden vergoed.

Vermaat beseft dat dit in een tijd van bezuinigingen op de collectieve uitgaven geen onomstreden standpunt is, en voegt toe dat de kosten natuurlijk wel in redelijke verhouding moeten staan tot het te dienen doel. Met deze ietwat onbevredigende ontknoping is het grensgebied van het juridisch proefschrift bereikt

Het is verleidelijk om de gedachtegang van Vermaat nog wat verder uit te werken in praktische zin. We hoeven niet meteen de moeizame strijd om verhoging van het WVG-budget aan te gaan om toch alvast meer vraagsturing te kunnen bereiken.

Integratie van de WVG-budgetten met middelen uit de sfeer van welzijn en wellicht ook uit de sfeer van thuiszorg (zie het voorgenomen Dienstenstelsel) betekent al verruiming van de keuzemogelijkheden voor het individu. Introductie van een vorm van PGB (dienstencheques) betekent, ook zonder marktconforme budgetten, winst voor cliënten die wat anders willen dan wat de gemeente voorschrijft.

Vergoeding van de werkelijke kosten van volledige participatie, zeker voor de lagere inkomens, geeft een prikkel aan gemeenten om afspraken te maken met het openbaar vervoer en de woningcorporaties over algemene toegankelijkheid voor gehandicapten, zodat de noodzaak van individuele aanpassingen op den duur wordt beperkt.

Vermaat, Matthijs 'Voorzieningen in de Wet voorzieningen gehandicapten: verantwoorde voorziening of participatievoorziening?', Boom Juridische uitgevers, 2003; ISBN 905454385x; tel. 0522-237555.